

Beşinci Asıl'daki ibarelerin tamamı neye dayanmaktadır ve tefsirleri ne olabilir? "Muhaddisin-i muhaddesun" ne mânâyâ gelmektedir, bu gruptaki zevatın ihbarı nasıl hilaf-ı hakikat çıkabilir?

"BEŞİNCİ ASIL: فِي أُمَّتِي مُحَدَّثُونَ yani **مُلَهَّمُونَ** sırrınca, bazı ehl-i keşif ve ehl-i velâyet olan muhaddisîn-i muhaddesun ilhamlarıyla gelen bazı maânî, hadis telâkki edilmiş. Halbuki ilham-ı evliya, bazı ârızalarla hata olabilir. İşte, bu neviden bir kısım hilâf-ı hakikat çıkabilir."(1)

Burada geçen ifade, "Ümmetimin içinde muhaddesûn vardır" mânâsındadır ve hadistir. (2)

Buradaki *muhaddesun*, "kendilerine ilham olunanlar" demektir. Allah'ın "kelam" sıfatının tecellisi, peygamberlere vahy etmekten, bal arısına ilham etmeye (*Nahl*, 16/68) kadar genişler.

Nitekim, "De ki: "Rabbimin sözlerini yazmak için denizler mürekkep olsa ve bir o kadar da ilave etsek (denizlere deniz katsak); Rabbimin sözleri tükenmeden önce denizler tükenirdi."(*Kehf Suresi*, 18/109) âyeti yüce Allah'ın *kelam* sıfatının *kudret*, *ilim* ve *irade* sıfatları gibi nihâyetsiz olduğunu bize haber vermektedir.

Bu nedenle Allah'ın konuşma sıfatı sadece Kur'ân'dan ibaret değildir. Peygambere gelen "*Kudsi Hadisler*"den tutun, evliya ilhamı, melek ilhamı ve hayvanat ilhamına kadar geniş ve sonsuzdur.(3)

Ancak evliya ilhamı da olsa, bazı tevil hataları olabilir. Bunlar hadîse ait zannedildiğinden, sanki hadîs hatalıymış ve hakikate aykırıymış gibi anlaşılmış. Bu da hadîslerin zayıflığına veya inkârına sebep olmuştur.

Vahiy ile *ilham* arasındaki bazı farklar:

- *İlham*, mutasavvıflarca ve bazı kişilerce bir delil sayılabilir. Ancak o, ekseriyeti bağlayan bir hüccet ve delil değildir.

- *Vahyin* kaynağı ilâhî olmakla birlikte, ilhamın kaynağı her zaman ilâhî olmayabilir. *Onun için, vahiy kat'idir, ilham zannîdir.* Çünkü vahiy melek vasıtasıyla gelir. Melekte hata ihtimali yoktur. Fakat kalbin akıl ve nefisle alâkası olduğundan, bunlardan etkilenir. Bundan dolayı, o meyanda yanılmalar olabilir.

- *Vahiyde* mündemiç olan risalet, bütün beşeriyete aittir. Hâlbuki *ilham*, yalnızca buna mazhar olan şahsa mahsustur. *Vahiy*, bütün âlemi aydınlatan güneş

gibidir. *İlham ise*, sadece ilhama mazhar kişiyi aydınlatan bir lamba gibidir.

- *Vahye* mazhar olan peygamber, aldığı vahyi insanlara tebliğle mükelleftir. Hâlbuki bir veli, kalbine gelen *ilhamı* tebliğe memur değildir. Hatta gizlemesi daha efdaldir.

- *Vahiy gölgesizdir*, safidir, peygamberlere hasdır. *İlham ise*, gölgelidir, renkler karışır. Kişinin mizacına göre farklı görünebilir. İlhama karışan bu gölgeler, renkler ve mizaca göre farklı yansımalar, hakikati farklı göstereceği için, hata olabilir. Renkli bir gözlükle, renksiz bir eşyaya bakınca, renkli görünmesi gibi...

- *Bazı ilhamlar*, rüya gibidir. Bazı velilerin ilhamlarına tabir gerekebilir. Tevil etmeden olduğu gibi nakletmek, yanlış anlaşılmalara sebep olabilir.

Dipnotlar:

(1) bk. [Sözler, Yirmi Dördüncü Söz.](#)

(2) bk. *Buhari, Fadâilü's-Sahâbe, 6, Enbiyâ, 54; Müslim, Fadâilü's-Sahâbe, 23.*

(3) bk. [Sözler, On İkinci Söz, Dördüncü Esas.](#)